

Doc. Ing. Miroslav Čapek, DrSc. by sa v auguste dožil 85 rokov

Doc. Ing. Miroslav Čapek, DrSc. sa narodil 24. augusta 1927 v Bezděkově (okr. Havlíčkův Brod). Žil spolu s rodičmi v Brne, kde vyštudoval reálne gymnázium a úspešne promoval na lesníckej fakulte Mendelovej univerzity v Brne.

Po krátkej praxi a vojenskej službe nastúpil v roku 1953 do zamestnania do Výskumného ústavu lesného hospodárstva v Banskej Štiavnici (dnešné Národné lesnícke centrum - Lesnícky výskumný ústav Zvolen). Pracovníku v Banskej Štiavnici zostal verný celých 37 rokov. Po presťahovaní ústavu do Zvolena obhájil potrebu existencie banskoštiavnického pracoviska ako špecializovaného oddelenia na ochranu lesa. Od roku 1964 až do odchodu na dôchodok v roku 1990 tu zastával funkciu vedúceho výskumnej stanice.

Na Slovensku našiel svoj druhý domov. Oženil sa s Elenou Pálkovou, ktorá ho verne sprevádzala v radoostiach a starostiach životnej cesty. Bez manželkinej podpory a pochopenia by sotva mohol dosiahnuť tak významné úspechy vo vedeckej práci. Celé roky býval spolu s manželkou a dvoma deťmi v skromných podmienkach priamo na výskumnej stanici v Banskej Štiavnici, odkiaľ každú voľnú chvíľu utekal k svojej práci. Po odchode na dôchodok (v roku 1991) odišiel spolu s rodinou do rodičovského domu v Brne. Aj po odchode do Brna udržiaval trvalé kontakty s priateľmi a známymi na Slovensku a vracal sa do Banskej Štiavnice pri každej novej príležitosti. Aj v čase postupujúcej nemoci neklesal záujem o dianie na „jeho pracovisku“, tešil sa z úspechov svojich bývalých kolegov, pri každej návšteve pookrial na duši i tele.

Počas pôsobenia v Lesníckom výskumnom ústave (v roku 1959) obhájil v Biologickom ústave ČSAV v Prahe KDP. V roku 1968 bol menovaný docentom a v roku 1973 mu bola udelená hodnosť doktora poľnohospodársko-lesníckych vied. Mal to šťastie, že najmä na začiatku svojej profesionálnej kariéry mohol spolupracovať s viacerými významnými pracovníkmi výskumu toho obdobia. Niekoľko rokov pred ním, ešte v roku 1949, boli do ústavu prijatí dvaja absolventi prírodovedeckej fakulty Karlovej univerzity v Prahe a to doc. RNDr. J. Patočka, špecialista pre rad Lepidoptera a RNDr. V. Pašek špecialista pre podrad Aphidinea. O niečo neskôr (v roku 1955) nastúpil do Lesníckeho výskumného ústavu Ing. R. Leontovyč, CSc. a v roku 1959 RNDr. J. Heško, CSc. Všetci menovaní patrili k jeho blízkym spolupracovníkom.

Profesionálne sa doc. Ing. Miroslav Čapek, DrSc. sústredil najmä na štúdium problematiky biologického boja s hmyzími škodcami na jedli, dube, smreku a borovici. V tejto oblasti sa stal svetovo uznávanou osobnosťou. Známe sú najmä jeho práce v obore systematiky parazitoidov čelade lumčikovitých (*Braconidae*) (1970, 1973). Zameriaval sa na ich larválnu taxonómiu, bionómiu a hostiteľské vzťahy. Mimoriadne významný je jeho vedecký prínos aj pri komplexnom výskume využitia biologických metód boja s hmyzími škodcami.

Nadviazal spoluprácu so zahraničnými vedeckými pracoviskami. V kontaktoch so svetom mu pomáhala výborná znalosť niekoľkých cudzích jazykov. Aktívne sa zúčastnil na viacerých celosvetových entomologických kongresoch (Viedeň 1960, Paríž 1962, Washington 1963, Ottawa 1963, Londýn 1964, Oxford 1964, Moskva 1968). V rokoch 1962 – 1963 absolvoval ročnú stáž v Research Institute of Biological Control v Belleville.

Pôsobenie v rezortnom výskumnom ústave a riadiaca funkcia vyžadovali tiež riešenie mnohých aktuálnych problémov zdravot-

ného stavu lesov. Zaslúžil sa o rozvoj celej vednej disciplíny ochrany lesov a špeciálne lesníckej entomológie, kde prispel veľkou mierou k rozšíreniu poznatkov o hmyzích škodcoch, o ich prirodzených nepriateľoch a o možnostiach využitia biologického boja proti nim. Bol koordinátorom a riešiteľom výskumných projektov, ktorých výsledky sa úspešne realizovali v praxi. Riadil výskum a bol zapojený do riešenia aktuálnych problémov zdravotného stavu lesov, ako bolo odumieranie jedle, hromadné hynutie dubov, podieľal sa na tvorbe strategických, koncepcných a prognostických materiálov lesného hospodárstva.

Výsledky výskumu spracoval v 26 výskumných správach a publikoval vo viac ako 200 prácach. Z toho bolo problematike lumčikovitých venovaných 43 článkov, lesníckej entomológii 49 prác, je autorom a spoluautorom 15 knižných publikácií a dvoch vysokoškolských skrípt.

Po odchode do dôchodku neprerušil svoju vedeckú činnosť. Pokiaľ mu to zdravotný stav dovoľil udržiaval osobné a písomné kontakty so spolupracovníkmi v Nemecku, Anglicku, Kanade, Holandsku, Iráne, Švajčiarsku, Rakúsku, Rusku, Bulharsku, Rumunsku, v Čechách a na Slovensku. Aktívne sa zúčastňoval na práci vedeckých komisií, pri posudzovaní a obhajobe výskumných správ, diplomových a dizertačných prác, prednášal na vysokej škole. Pomáhal pri usporiadaní a určovaní entomologických zbierok (pozoruhodné je usporiadanie a určenie entomologickej zbierky 12 tisíc kusov lumčikovitých pre Zoologické múzeum v Lausanne vo Švajčiarsku). Doslova na kolene zostavil prvý anglicko-slovenský a slovensko-anglický lesnícky a drevársky slovník.

Získané poznatky, skúsenosti a metódy práce nezištne odovzdával mladším kolegom. Od roku 1964 bol školiteľom vedeckých aspirantov vo vednom odbore 0509 – entomológia a vo vednom odbore 0803 – poľnohospodárska a lesnícka fytopatológia a ochrana rastlín. Vo veľkej miere sa podieľal na formovaní mladšej generácie vedeckých pracovníkov v ochrane lesa, predovšetkým entomológov. Viacerí z nich sa stali špičkovými vedcami a zastávajú významné funkcie v radiacej sfére, vo výskume a školstve.

Mal som to šťastie spolupracovať krátko s doc. Ing. Miroslavom Čapekom, DrSc. po mojom nástupe na Výskumnú stanicu v Banskej Štiavnici v roku 1991. Práve on ma priviedol k problematike biologických metód boja s využitím parazitoidov a patogénov za čo mu patrí moja úprimná vďaka. Dodnes si spomínam na jeho rady, postrehy a odporúčania k mojej dizertačnej práci (bol mojím školiteľom), na jeho pracovitosť, rozvážnosť, otvorenosť, priamosť a ľudský až priateľský prístup ku kolegom.

Doc. Ing. Miroslav Čapek, DrSc. podľahol po dlhom a ťažkom zápase zákernej chorobe. Umrel v roku 2008 vo veku 81 rokov. Je pochovaný v Brne.

Ďakujeme za celoživotnú prácu odvedenú v prospech lesov a lesníctva Slovenska.

Milan ZÚBRIK

Národné lesnícke centrum - Lesnícky výskumný ústav Zvolen

T. G. Masaryka 22

SK – 960 92 Zvolen

e-mail: zubrik@nlcsk.org